

tuksen taustalle ”jonkinlaisen rikoksen, petoksen ja salaliiton”.

Kirja sivaltaa useaan otteeseen terävästi puheiden ja tekojen risitiidoista. Sama uskottavuusongelma vaivaa Uschanovin kirjan perusluonnetta. Kirja on osallistuvaa poliittista tekstiä:

”(…) siinä, mitä minulla on sanottavanani, ei ole kiinnostavaa se mitä sanon, vaan se, mihin uudenlaisen toimintaan – tai muutokseen tapahtuvassa toiminnassa – sen on kenties mahdollista johtaa.”

Samalla Uschanov ilmoittaa olevansa puoluepoliittisesti sitoutumaton ja aikovansa sellaisena pysyäkin. Uschanovin itsensä mukaan puheiden pito jo vakuuttuneille on huono strategia, ja juuri siksi hänen odottaisi laittavansa itsensä likoon. Yliolkaisesta suhtautumisesta poliittisen toiminnan epätäydelliseen todellisuuteen uhkaa seurata, että hänen ansiokas kritiikkinsä jää lukematta juuri niiltä, joiden se

pitäisi suurennuslasin lukea.

Juuri sitoutumisen puute on yksi politiikan vaivoista. On turha odottaa SDP:n muuttuvan seksikkääksi. Rohkaisen kuitenkin Uschanovia harkitsemaan sen jäsenkirjaa, mikäli kokee puolueen aatteellisen perustan edes josain määrin kodikkaaksi.

*Kirjoittajalla on
kokoituksen jäsenkirja.*

Uudenlainen mies-kirja

MATTI VIRTANEN

Martti Puohiniemi ja Göte Nyman päättivät tehdä uudenlaisen mies-kirjan ja esittelivät suunnitelmaansa kaikkiaan seitsemälle suurelle kustantajalle. Suhtautuminen oli asiallista ja suopeaa, mutta keskellä meneillään ollutta äijäbuumia sen markkina-arvoa ei ymmärretty. Niinpä kustantajaksi tuli lopulta sama pieni Limor-kustannus, joka on julkaissut aiemmatkin Martti Puohiniemen kirjat.

Kirjan uudenlaisuus on tätä:

”Keskitymme suureen 80 prosentin miesenemmistöön, joka jää jäljelle, kun sivuutetaan mediassa hyvin esillä olevat huippujohtajat, julkikset, mestariurheilijat, taloudelliset menestyjät, ongelmajuopot, vaimonhakkaajat ja eräät muut näkyvät vähemmistömme... Kirjamme kohde, 80 prosentin miesenemmistö on luonut työllään suomalaisen hyvinvoinnin yhdessä työtätekevien naisten kanssa, ilman lööppijulkisuutta.”

Isosten kustantajien tapaan mediakaan ei ole kirjasta ollut pahemmin kiinnostunut, mutta

viidakkorummun säestyksellä se on kuitenkin ehtinyt jo toiseen painokseen. Ja syystä. Kirja on analyyttinen, oivaltava, hyvin kirjoitettu ja hauska.

Göte Nyman on psykologian professori Helsingin yliopistosta. Martti Puohiniemi taas on tunnettu arvo- ja asennetutkija, jonka vuosina 1991–2005 keräämää laajaa haastattelu- ja kyselyaineistoa kirja monin tavoin hyödyntää.

* * *

Kirjan fokuksena ovat sukupuolten keskeiset arvo- ja roolierot, jotka tulevat esiin niin suomalaisissa kuin muitakin kulttuureja edustavien maiden asennetutkimuksissa. Erot näkyvät keskiarvoissa, yksilötasolla esiintyy monenlaista variaatiota.

Peruseron voi kärjistää näin: kun naiset arvostavat keskimäärin empaattista hyväntahtoisuutta ja avoimuutta, miehen arvo-

Martti Puohiniemi &
Göte Nyman
Mies. Arvot, roolit ja tunteet.
Limor-kustannus, 2007

maailman ytimessä ovat valta ja suoriutuminen.

Suoriutuminen on pärjäämistä ennen kaikkea niissä yhteisöissä, joissa miehet yhdessä toimivat – on se sitten metsästystä, sodankäyntiä, markkinaosuuksien valtaamista, tutkimuksen tekoa, lätkän pelaamista tai tikanheittoa. Kyky suoriutua haasteista näillä kentillä antaa miehelle aseman miesyhteisöjen (arvostus)hierarkiassa – mutta myös kotona.

Tästä perusorientaatiosta kirjassa on lukuisia herkullisia esimerkkejä. Kesäisessä grillaamisessa mies ei kilpaile vaimonsa eikä huippukokkien, vaan muiden paikalle kutsuttujen pariskuntien miesten kanssa:

”Grillauksessa miesten keskinäinen kilpailu on oleellinen osa illanviettoa, vaikka sitä eivät aina edes läsnäolijat huomaa. Kilpailu on sikäli hauska, että otteluvuorossa oleva saa pitää koko pelikentän hallussaan ja kilpakumppaneilla on mahdollisuus panna paremmaksi ehkä vasta seuraavana kesänä. Aivan kuin Formula-kisoissa Kimi Räikkönen saisi ajella tänä kesänä yksin radalla ja ensi kesänä olisi Lewis Hamiltonin vuoro.”

Vallalla ja suoriutumisella on selkeä biologinen perusta, sillä voittamisen yhteys testosteronin tuotantoon on osoitettu lukemattomissa koetilanteissa. Tekijät pitävätkin sukupuolityypillisiä eroja pitkän evoluutiohistorian tuottamina. Ihmiskunnan kirjoitettu historia kattaa 7000 vuotta eli vain 3,5 promillea lajimme kahden miljoonan vuoden iästä.

Peruserot heijastavat sitä työnjakoa, jonka mukaan sukupuolten työt ja toimet pitkän historian aikana ovat erikoistuneet. Työnjako puolestaan on sitonut sukupuolet yhteen, tehnyt heistä kumppaneita. Sanan latinankielisessä kantasanassa ”com” tarkoittaa yhdessä ja ”panis” leipää. Kumppanit jakavat saman leivän eli ovat samoissa leivissä.

Työstään ja harrastuksistaan mies suoriutuu tekemällä, ja tekemiseen tarvitaan välineitä – työkaluja, koneita, laitteita, systeemejä. Uuden digitaalisen teknologian läpimurtoa tekijät pitävät myös suuren kulttuurimuroksen alkuna. 1960-luvulla alkanut suuri muutto kaupunkien lähiökerrostaloihin irrotti miehet maaseudun ulkona käyvästä koneista ja kaveripiireistä ja teki miehet onnettomiksi. Nyt uusi työpaikoille ja koteihin tulviva teknologia tarjoaa uusia tapoja toimia modernin ajan metsästäjänä ja kodin varustajana. Kotona mies puuhaa edelleen

omiaan, mutta viihtyy nyt enemmän samoissa tiloissa perheensä kanssa.

Tunteitaan mies osoittaa myös tekemällä, epäsuorasti. Yleisin miesten ilmoittama kotiharrastus on ”pikkukorjausten tekeminen”. Näitä vähäisiltä näyttäviä toimia tekijät nimittävät ”rakkauden teoksi”, joilla mies kertoo, kuinka paljon hän perheestään välittää. Mutta kyllä mies suoraankin tunteeensa ilmaisee, vapautuneimmin urheilukilpailuissa tai vastaavissa tilaisuuksissa. Kentällä taisteleviin urheilijoihin samastutaan saman heimon jäsenenä, ja yhteiset tunteilmaukset katsomossa kertovat, kenen joukkoihin kukin kuuluu.

Kiintoisia tietoja tekijät kertovat ikääntymisen ja koulutuksen vaikutuksista arvomaailmaan. Nuorena miehet ovat ennakkoluulottomia ja avoimia kaikelle uudelle, kuten naisetkin, mutta ikääntyvän miehen mieli alkaa pian kallistua turvallisuuden päin, ja saavutettujen etujen puolustaminen ottaa ylivalan jo noin 50 ikävuoden vaiheilla. Mutta: hyvä koulutus pitää konservatismiin loitolla kauemmin. Pitkälle koulutettu kuusikymppinen on asennemittareiden mukaan ikäistään vähintään kymmenen vuotta ”nuorempi”.

Pojan kasvaminen haastaa isän nopeasti monella miehille olenmaisella rintamalla, kuten tekijät kauniisti kuvaavat:

”Nuorella on hallussaan uusi teknologia, viihteen uutuudet, ajattelun nopeus, raikkaat tyttöystävät ja lopulta myös voima, valta ja riippumattomuus isästä. Jos mies kykenee kasvattajana säilyttämään toimivan yhteyden poikaansa, hän pääsee osalliseksi näistä uusista miesten maailmoista. Pojasta tulee hänen agenttinsa uuteen maailmaan ja sen ihmeisiin, parhaimmillaan poika toimii isänsä tiedustelijana ja mentorina.”

Hyvänä esimerkkinä tällaisesta mentoroinnista tekijät pitävät nykyisten viisikymppisten isien poikia, jotka kasvoivat yhtä jalkaa tietokoneiden kehityksen mukana. Nämä pojat ovat toimineet isiensä oppaina digimaailmaan ja ovat samalla merkittäväällä tavalla edistäneet suomalaisen tietoyhteiskunnan kehitystä!

* * *

Mitä Puohiniemi ja Nyman miehen arvomaailman ja sukupuolierojen esittelyllä sitten haluavat sanoa? Pelkistäen sitä, että sukupuolten arvomaailmojen erot ovat sekä pysyviä että koko ajan muuttuvia. Toimintatapojen perustan erilaisuus säilyy, mutta työnjako ja roolien ilmiäiset muuttuvat olosuhteiden muutoksen mukana.

Pitkän historiansa kuluessa ne piirteet ovat vahvistuneet, jotka ovat parantaneet suvun jatkamista, ravinnsaantia, vahvojen yhteisöjen muodostamista ja terveyden ja oppimisen ylläpitoa. Samat tavoitteet ohjaavat kehitystä nytkin, vaikka elämisen ja työnteon muodot ovat parissa sukupolvessa radikaalisti muuttuneet. Naiset ovat valmiuksiansa pohjalta monella tapaa olleet ”valmiiksi” soveltuvampia nykyiseen tiheää vuorovaikutusta, merkitysten tajuaamista ja luovuutta edellyttävään maailmaan, miehillä on ollut ja tulee olemaan paljon enemmän (pois)opittavaa.

Sukupuolten eriarvoisuudelle Puohiniemi ja Nyman eivät näe mitään perusteita, mutta toimintatapojen pohjimmaista erilaisuutta he eivät pidä uhkana vaan rikkautena, sukupuoliin liittyvänä *kulttuurisena pääomana*.